

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

343.815

Szerző:

Cím: *Ahol a bűnösöket megjavítják*

Hely

Idő

"1921"

Személy

Forrás:

Uj Nemzedék

Helvezés:

Bp.

1921. 10. 22

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

343.815/1, 1921

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Ahol a bűnösöket megjavítják

Látogatás a rákospalotai leányjavító intézetében

— Az *Uj Nemzedék* fiényő, mint kárpit húzódik meg, mögötte tarka ószirózsás csoportok és hófehér krizantémmezők csillognak felém. Tisztaság, rend, virág: látszik, hogy itt nők élnek. Az egyetlen férfi a kapus.

— Az 55-ös kocsit nagyot zökken és megáll. Jobbra a vasúti állomáson melán pipálnak a tolatómozdonyok, balra a park sokszínű fái közül rám csillognak az októberi fényben az intézet ablakai. A vaskerítésen fehér betűkkel ragyog az irás:

Rákospalotai m. kir. leánynevelő otthon.

Sokáig megyek a vasrác mellett. Bent némán állnak a villaszerű pavilonok, néha egy-egy levél megzörren a földön. A parkban halkán hull az őszi lomb. Az enyhe esendbe belesüvit a csengő hangja, ahogy meghuzom a fogóját. A kapu mögött megjelenik a portás.

— Újságíró? — néz végig furesza vizsgáló szemekkel.

— Igen — ismerem be.

Eltelik egy perc. A szigorú szeméjanitor újra megszólal:

— *Uj Nemzedék*?

— Az — mondom egészen meglepődve.

— Akkor tessék, már megjött a telefon-bejelentés.

Felélekzem. Tegnap ugyanis itt jártam s akkor tudtomra adták, hogy csak minisztériumi engedéllyel lehet ide ilyen magamfajta érdeklődőnek bejutni. Ma végre maga az igazságügy miniszter adta meg az engedélyt.

A kapus az igazgatói iroda felé vezet. A szép, tiszta úton, amerre megyek a lehullott levelek közt fekete rigó pajzánkodnak, ott egy sor sötétzöl-

degyő, mint kárpit húzódik meg, mögötte tarka ószirózsás csoportok és hófehér krizantémmezők csillognak felém. Tisztaság, rend, virág: látszik, hogy itt nők élnek. Az egyetlen férfi a kapus.

Az igazgatói lakás tornyos épületének lépcsőin mosolygva fogad *Dwelly* Mária Magyarország egyetlen állami leányjavítóintézetének igazgatónője.

— Most már lehet, — mondja mosolygva — idetelefonálták a minisztériumból az engedélyt. Tegnap nem lehetett...

S már vezet is hulló levelek, piros őszi rózsák, fehér krizantémek és sötétzöld fenyők között vágig a nyolcholdas parkon.

A templomtól végig a kórházig

Óreg platánok között egy különös, háromtagozott épület áll.

— Látna, — mondja a vezetőnő. — itt van a felekezeti béke legideálisabb szimbóluma. Középen a katolikus templom, jobbról a zsidó imaház, balról a református templom.

Be megyünk a középsőbe. Tiszta, almodni való kápolna. Kis, hófehér oltár, az egyik falon festmény „Krisztus a kisdetek között”. Egyszerű faragott padok, a drapériás karzaton harmónium, egy kicsi sekrestye, egy elrejtett szentsír kápolna, virágok, virágok, virágok.

— Husz év óta élek itt, ebben a környezetben — mutat körül a parkban amint kiöltünk az igazgatónő. — 28

növendékek van most. Négy pavillonban laknak a lányok. Apró bűnök miatt kerülnek ide szegények, legtöbb maga sem tehet róla, hogy bűnözök, testi-lelki áttörököltség. Két évig vannak itt.

— És az eredmény?

— Helvenőt százalék megjavul. A többi már nehezen javítható, visszaeső. Itt főleg szeretettel hatunk rájuk és megszerettjük velük a munkát. Családiás a nevelés. Nyolc családra vannak felosztva, mindegyik család len egy-egy nevelőnő áll, mint családanya, azonkívül külön munkafelügyelő. Én is voltam ilyen családnanya. Van nekem ezen a réven orvos, ügyvéd, sőt még újságíró vöm is...

— És haldogan mosolyog. A fakuló fűvön sötéték intézeti ruhában ülnek az októberi napsütésben a lányok. Most van a szieszta. Ebéd után 3 óráig szabad idő van. Csupa 15-16-18 éves lány.

— A fiatalokurak bírósága küldi őket ide, a legtöbb munkakerülő, megmérgezett életű gyermek még, itt ki- orvosuljuk őket és visszaadjuk a társadalomnak. Az utóbbi években csupa egyszerűbb társadalmi rétegből kerülnek ide. A szegénység, a felügyelő hiánya, a szülők rosszassága. Legtöbbször nem ők a hibásak, ha-

nak, az ily tárgyalások, tíz eset közül kilencben a munkabérek emelésével szoktak végződni s a béremelést kivétel nélkül minden esetben nyomon követte az élet drágulása. A tőke és a munka harcában ily módon mindkét fél felül maradt és mindig a fogyasztó maradt alul. A fogyasztók, a bér-emelések terhének igazi viselői természetesen minden emelésnél

éjjel is ügyelnek rájuk. Sok a lányok közt a hisztériás. Némelyik éjjel elájul, s ezért kell a felügyelőt, hogy azonnal legyen segítség. Néha tréfálnak is. Csak ugy huncutságból elájulnak, a többi megrémítésére.

— Huncutok, nagyon hamisak — mondja a vezetőnő jóságos mosollyal. Az ebédelőben mindeniknek külön fiókja, bene a tiszta evőeszköz, a konyhán a hatalmas üstökben ők főzik az ételt. Jó gazdasszonyként kerülnek innen ki. S az éléskamra! Csak megálltam és elámultam a sok befőttessen. Cseresznye, barack, meggy, uborka, paprika, nagy, hatalmas üvegekben tojás, vödörkben a lekvár, a zsír...

— Nahát — mondtam. Az igazgatónőből kitört az asszony.

— Kell ez kérem, egy jó háztartásban az ilyesmi kell.

— No, de ennyi...

— Sokan vagyunk. A lányok maguk rakták el.

— És ugy dicséri őket, mintha a saját édes lányait dicsérné az anya férjhezmenés előtt.

Az éléstárnak gazdag labirintusán át az iskolák felé tartunk. Mert itt az is van. *Némelyik lány, amikor ide bekerül, analfabéta*. A tanítónők itt oktatják őket. Némelyik azt sem tudja a lányok közül, hány nap van az évben.

— Talán száz, talán huszonöt — találgatják.

Itt az iskolában van a törvényszék is. Eppen ma is volt egy törvényszéki tárgyalás. Kijön a kiskorúak bíróságáról egy bíró és egy ügyész és rendes törvényszéki tárgyalás keretében ítéleznék, a már előzetes őrizetben levő és ide átküldött bűnösök fölött.

— Melyek a leggyakoribb bűnök? — kérdezem.

— A lopás és a sikkasztás. Volt már guill-osunk is, sőt egy valutacsempész is, aki egy milliót csempészett,

illetve csak akart csempészni a ruhája alatt. A nyugati pályaudvarnál észrevették s a kis sibóló idekerült.

Megnézzük a kórházat is. Minden leányt, aki idekerül, előbb megvizsgál az orvos. Sokan öröklött betegséggel, szinte terhellen jönnek ide. Itt igyekeznek kigyógyítani. A nehéz betegetek közkórházba küldik. Legtöbb a vérhajos és a tuberkulotikus beteg. A kórház tiszta, rendes, virágok a folyosón s Szidi néni, a felügyelő, előzékenyen nyitogatja az ajtókat.

— Kezét csokolom — köszön egy tuberkulotikus beteg, amikor távoznak a kórházból.

Ákik ártatlanok és mégis itt vannak

Ilyenek is vannak. Kis szöszkehajú, csillogószemű leánykák, 5—6—8 évesek, akiket a szülők elhagynak, kiknek apjuk, anyjuk elhalt, nyomoru kis hadiárva. Itt jóságos lelkű és szelid kezű nők igyekeznek becsületes és szorgalmas leányokat nevelni belőlük. Nyolcvanötön vannak, ülnek a napsütésben és nagy boldogan lekváros kenyeret majszolnak.

— Jó? — kérdem egyik lekváros arcú leánykától.

— Ujjé! — sipítja.

Pléhkannákban tejet hordoznak körül.

— Hát ezt kik kapják?

— A soványak — csicseregik karban.

— Ugye szeretnétek mind soványak lenni?

Kis ujjukat a szájukhoz teszik és szégyenlősen riszálják magukat. Négy kis csöppség nagy komolyan ül a méhes előtt és figyeli a kaptárokat.

— Hát ti mit csináltok itt? — kérdi az igazgató.

— Őrizzük a méheinket, hogy idegen méhek ne rabolják ki őket — feleli halálisan komolyan egy szöke kis leány. Egyik fogságából szabadult forradalmi politikus nevelt leánya. Polgáriba jár,

ki a városba. És halálisan komolyan őrizi a méheket, a haja szöke, a szemé kék, mint a legtisztább ég . . .

Kik „javultak“ az intézetben a kommün alatt?

A körséta után ülünk a verandán. — Mi volt az intézettel a kommün alatt? — kérdem.

— Jaj, akkor igen érdekes növényekéim voltak javulóban. Ide nozták a vörösök a vidéken összeszedett tuszokat. Április 29-től június 8-ig voltak itt.

Nagy könyvet hoz elő. Lapozgatom a névsort. Valóban igen illusztris társaság volt itt „javulni“. Bernolák Nándor népjóléti miniszter, Tóth János, a birtokrendező tanács elnöke, Vass János, a Károlyi-kormány minisztere, Esterházy Pál gróf, Cicatrics Lajos főispán, Kendefy Gábor gróf, Látips Gyöngy ráckevei eszperes-plébános, Márk Endre debreceni polgármester, Majláth József gróf, Majláth Pál gróf, Nedeczky Ferenc ezredes, Sipos Miklós alezredes, Senyney Pál gróf, Széchenyi György gróf, Szentkirályi Béla volt főkapitány, Szentkirályi Tivadar, a debreceni kereskedelmi kamara elnöke, Teleky Béla gróf, Vécsey Ferenc és Béla báró és még sokan, igen sokan. . .

Szénát esznek az elefántok, a vizilovak, bölények, bivalyok, antilopok, kecskék, juhok, lovak, zebrák és zebuk. A széna métermázsája ma 7—800 korona. A napi költség tehát csak itt 4—500 korona. Rendkívül megdrágult a szalma is, melynek métermázsáját a békebeli 4—5 korona helyett 500 koronával kell megfizetnünk.

— Fontos élelmiszerünk továbbá a lóhus, amellyel a nagy macskákat (oroszlán, puma, leopárd), a farkasokat, hiénákat, rókákat, sakálakat, sasokat és keselyűket tápláljuk. Egy oroszlán naponta 7 kiló lóhust kap, kivéve a hétfőt, mely *egészségi okokból böjtnap*. Egy kiló lóhus ma 16 koronába kerül, egyetlen oroszlán élelmezése tehát 112 koronába kerül. Mivel 5 oroszlánunk van (a háboru előtt 20 volt), az oroszlánok naponta 560 koronába kerülnek.

— Nagyon kényesek és valóságosan nagyuri ellátást igényelnek a majmok, melyek számára külön konyhát kell fentartanunk. Ezek

reggelit, ebédet, uzsonnat és vacsorát kapnak, még pedig tejet, *gyenge kávét*, cukrozott rizst és néha fügét és szőlőt. Békeben hetenként egyszer sült szárnyast is kaptak, de ezt takarékosági okokból megvontuk tőlük.

— Sok baj volt a *jegesmedvékkel*, melyeknek rendes tápláléka a most beszerezhetetlen *tengeri hal*. Ezeket sózott *lófejre* szoktattuk, azonfelül kapnak kenyeret és *halzsírral büdösített kukoricaolajat*, melyet nagyon szeretnek.

— A madarak tápláléka kender és napraforgómag, köles, sárgarépa, *főtt lósziv* és a rendkívül megdrágult lisztukac és hangyafőjás.

— A gondos élelmezéssel nemcsak azt értük el, hogy állatállományunk halandósága a többi európai állatkeret 30—50 százalékával szemben alul maradt a 8 százalékon, hanem állataink még szaporodnak is. Így az elmúlt évben hat farkas, egy európai bölény, több exotikus szarvas, antilop és juh született, azonfelül néhány exotikus madár költött.